Kadrovi u zdravstvenom sistemu u Srbiji
- **realnost, potrebe i mogućnosti**

Savetovanje

"Zdravije zdravstvo"

Vrnjačka Banja, 7. decembar

2017.

Prof.dr Georgios Konstantinidis

Marijana Stojanović

Sažetak

- Kontekst: zdravstveni radnici – tražen i cenjen resurs/ humani kapital svuda u svetu
- Osvrt na aktuelno demografsko stanje i medicinske kadrove u svetu i Srbiji
- Migracije
- Analiza – stanje, brojke
- Mere koje se preduzimaju i moguća rešenja

Zdravstveni radnici – humani kapital

- Najvažniji resurs svakog zdravstvenog sistema – zdravstveni radnici

NEMAČKA
NEDOSTATAK
220000 ZDR. RADNIKA
DO 2020

- Regrutovanje, motivacija i zadržavanje zdravstvenih radnika – izazov sa kojim se suočava kompletno evropsko zdravstvo
- Primer: rumunski parlament izglasao da se lekarima plata poveća sa 1000 na 2700 evra, a medicinskim sestrama sa 530 na 900

OSVRT NA AKTUELNO DEMOGRAFSKO STANJE I MEDICINSKE KADROVE U SVETU SRBIJI

STARENJE SVETSKE POPULACIJE

Proportion of the world population aged 60 years or more

Evropljani su najstariji; imaju potrebu za kvalitetnom i široko dostupnom zdravstvenom zaštitom; prosečna starost Evropljana 42,6 godina

Italija 22% starijih od 65 godina

Nemačka svega 13,2% mladih (0-14 godina)

Source: UN report World Population Ageing 1950-2050

LIDERI U POGREŠNOJ OBLASTI

Prosečna starost u Srbiji je preko 43 godine

MIGRACIJE KADROVA

Nenadoknadiv gubitak

Srbija je direktno gubila ljude koji su migrirali, ali indirektno i njihovu decu kada su zajedno odlazili i/ili onu rođenu u nekoj drugoj, stranoj zemlji.
2011. je pokazano je da je mlađa starosna struktura stanovništva na radu-boravku u inostranstvu, u odnosu na starosnu strukturu stalnog stanovništva Srbije.
Najvažnija razlika je značajno veće učešće osoba starih između 20 i 39 godina u migrantskom kontingentu (38,3%), u odnosu na stanovništvo Srbije (26,6%).

Migracije zdravstvenih radnika

- ***Liberalizacija odlaska na rad u inostranstvo sredinom šezdesetih – tada odlaze i prvi zdravstveni radnici u veoma malom broj***
- ***Zdravstveni radnici su kao i mnogi drugi odlazili u Nemačku između ostalog i po osnovu Sporazuma o detašmanu sa Nemačkom sklopljenom još 1988. godine između SFRJ i SR Nemačke.***
- ***Ovaj sporazum je bio zamrznut 1991. i ponovo obnovljen 2001.***
- ***Mada postoji potražnja za određenim specijalistima u Srbiji, pre svega za pedijatrima, anesteziolozima i radiolozima, pogotovo van Beograda, dugotrajna velika nezaposlenost lekara, stomatologa i farmaceuta je, i danas, osnovni razlog odlaska***
- ***U oktobru 2015. na evidenciji NSZ bilo je registrovano čak oko 24 hiljade nezaposlenih zdravstvenih radnika.***

Odlazak zdravstvenih radnika poprima razmere egzodusa?

- Procene o broju lekara koji su otišli iz zemlje na nivou nagađanja. Kao osnov uzima se Certificate of good standing koji izdaje LKS (što naravno ne može biti pouzdan pokazatelj ali je zanimljiv orijentir)

Za neke zemlje CFS nije potreban

2013	435
2014	927
2015	940
2016	oko 900

Odlazak zdravstvenih radnika poprima razmere egzodusa?

- Ne postoje tačni podaci o broju zdravstvenih radnika koji su napustili Srbiju niti državni tim ili strategija koji bi se ovim pitanjem sveobuhvatno bavili

- Istraživanje „Migracija zdravstvenih radnika iz zemalja Zapadnog Balkana“ rađeno 2015. godine sprovela međunarodna istraživačka organizacija Heltgruper. Istraživanje je realizovano u saradnji sa Frajburškim Univerzitetom u Švajcarskoj i Braunovom školom javnog zdravlja iz Izraela, a projektne aktivnosti podržali su Institut za javno zdravlje Srbije "Dr Milan Jovanović Batut" i Lekarska komora Srbije.

Odlazak zdravstvenih radnika poprima razmere egzodusa?

- Rezultat istraživanja „Migracije zdravstvenih radnika...“ iz 2015
- **75%** zaposlenih lekara u Srbiji razmišlja ili je razmišljalo o odlasku iz zemlje

Razlozi za odlazak

- loša ekonomska situacija i niska primanja,
- nemogućnost zapošljavanja,
- loši uslovi za rad i nedostatak perspektive

Loši uslovi rada kao što su loši objekti, nedostatak odgovarajuće opreme za savremene procedure, skromne mogućnosti za unapređenje veština su rangirani na ***višem mestu*** po važnosti od niskih primanja kao razlog za potencijalnu migraciju (Krstić, Ljubičić)

ANALIZA STANJA, NEKE BROJKE

Za i protiv odlaska u inostranstvo, izraženo u visini plate

- Plata medicinske sestre

Srbija 300	X 6,6	Nemačka 2000

- Plata lekara opšte prakse

Srbija 550 evra	X 10	Nemačka 5500

Manjak kadrova – potencijalni "tihi ubica" srpskog zdravstva?

- Višegodišnje „tinjanje“ preti da postane „požar“
- Stanje stvari: od lekara koje imamo deo će u penziju, deo razmišlja o odlasku iz zemlje, a oni koji ostaju mahom su nezadovoljni

NEKE ČINJENICE

- U januaru 2013. Nacionalna služba za zapošljavanje Republike Srbije i Nemačka savezna agencija za rad Nirnberga sklopile su *Sporazum o posredovanju u privremenom zapošljavanju srpskih zdravstvenih radnika u Nemačkoj*.
- Nemačka agencija Spektra specijalizovana za zapošljavanje medicinskih radnika (koja radi u saradnji sa nemačkom službom za zapošljavanje) koja je otvorila svoje predstavništvo u Beogradu (http://spectra-service.rs/) objavila je da traži više od 1000 lekara i medicinskih sestara iz Srbije

NEKE ČINJENICE

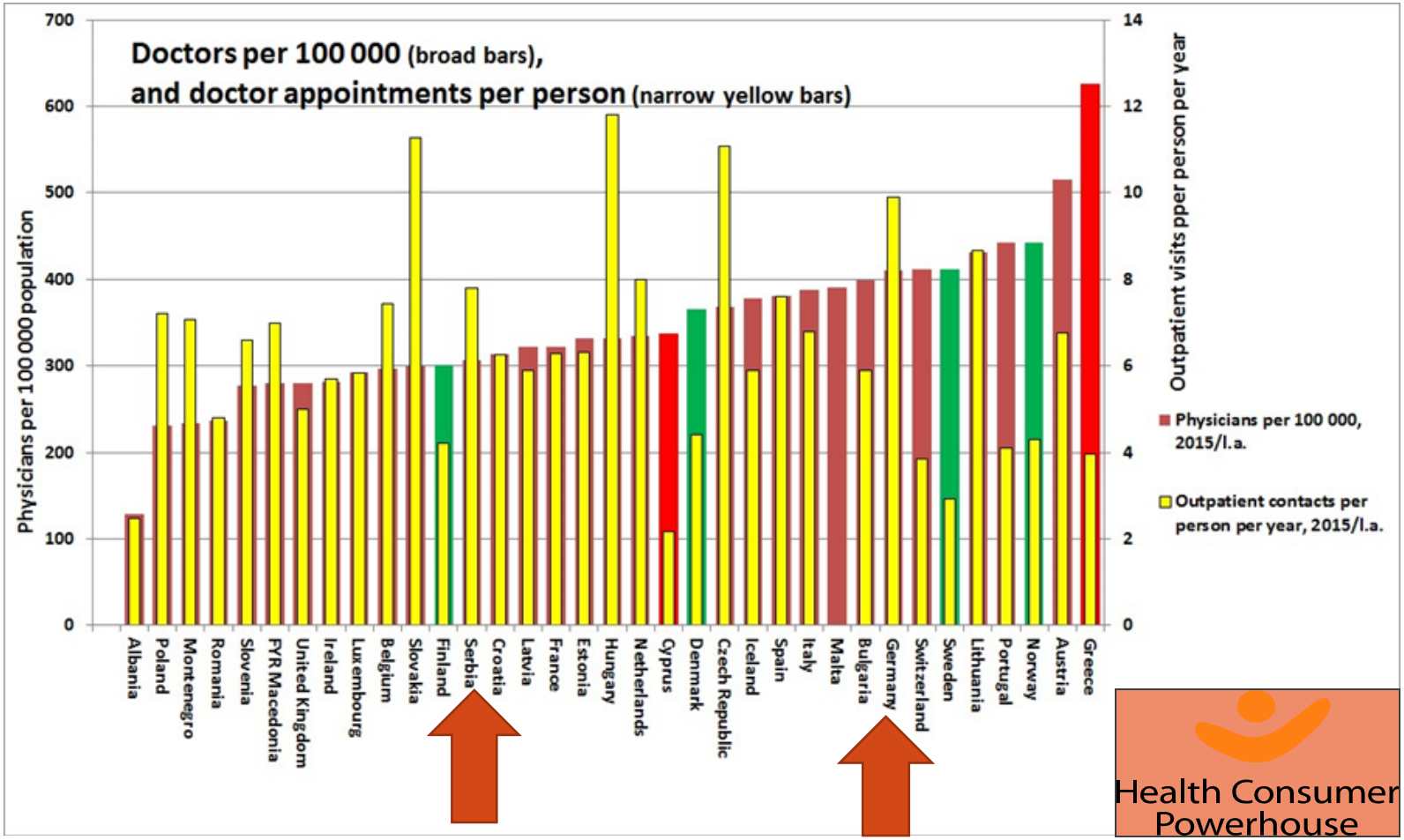

NEKE ČINJENICE

- Prosečan broj lekara na 100 000 stanovnika

EU	SRBIJA	VOJVODINA
346	288	251

- Prosečan broj medicinskih sestara na 100 000 stanovnika

EU

SRBIJA

SREMSKI OKRUG

188 LEKARA/100.000

- U ma
u 0
4

NEKE ČINJENICE

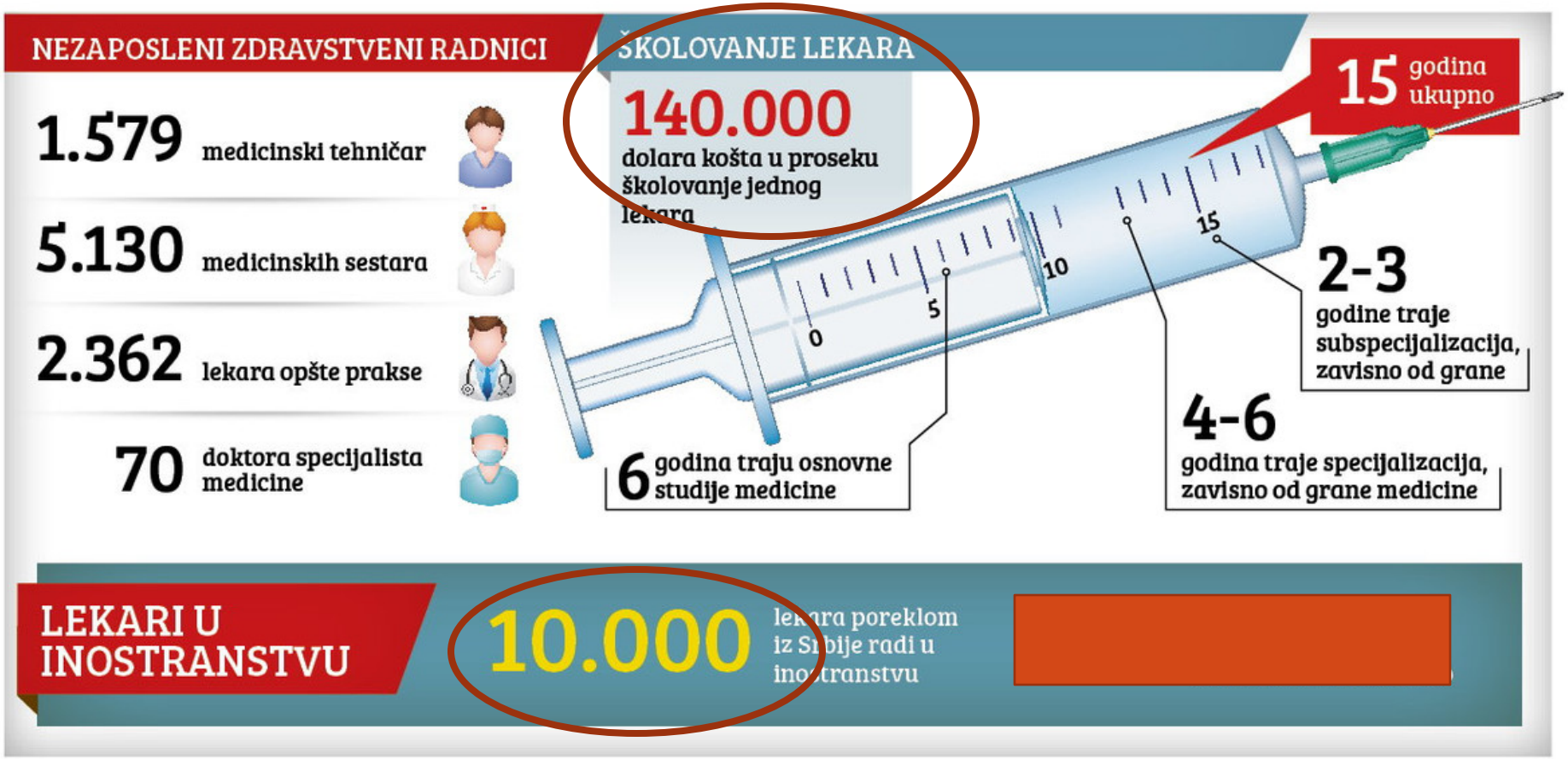

NEKI OD RAZLOGA ZA MANJAK KADRA

- Pitanje kadrova godinama gurano pod tepih
- Kadrovska politika svodila se na zainteresovanost političkih elita za rukovodeća radna mesta
- Zabrana specijalizacija
- Zastareli normativi (ali se ni oni u celosti ne poštuju)
- Napredak medicine, komplikovane procedure, viši standardi
- Srozan imidž zdravstva u javnosti u okviru kog su zdravstveni radnici predstavljeni kao korumpirane neznalice

EPILOG...

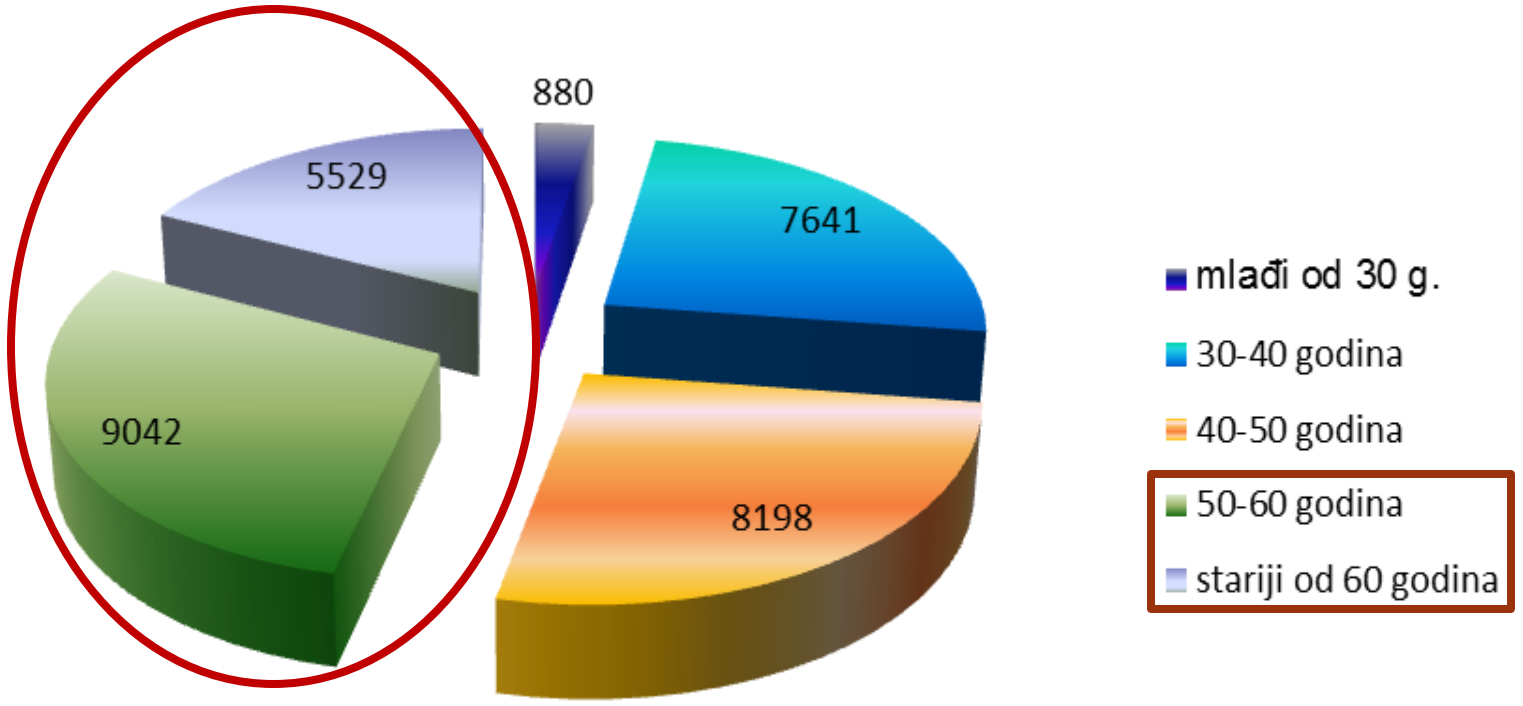
880
5529
7641
9042
8198
mlađi od 30 g.
30-40 godina
40-50 godina
50-60 godina
stariji od 60 godina

PREDUZETE MERE, MOGUĆA REŠENJA

Akcija zapošljavanja 2010 medicinskih radnika

- *OB Subotica 41, KCV 229, KCS 380, IKVB Dedinje 18, IZOnkologiju 33, IZZZMID 30, KBC Zemun 71, KBC Zvezdara 84, UDK 30, KC Niš 58, KC Kragujevac 219, OB Šabac 53, OB Loznica 31, OBValjevo 30, OB Požarevac 22, OB Čačak 48, OB Užice 37, OB Novi Pazar 60, OB Kraljevo 35, OB Kruševac 25*
- Najviše zaposlenih KC Srbije 380
- Najviše pritužbi iz Vojvodine

Akcija zapošljavanja 2010 medicinskih radnika

- *OB Subotica 41, KCV 229, KCS 380, IKVB Dedinje 18, IZOnkologiju 33, IZZ[illegible]UD 30, KBC Zemun 71, KBC Zvezdara 84, UDK 30, KC Niš 38, Kragujevac 219, OB Šabac 53, OB Loznica 31, OB Valjevo 30, OB Požarevac 22, OB Čačak 48, OB Užice 37, OB Novi Pazar 60, OB Kraljevo 35, OB Kruševac 25*
- Najviše zaposlenih KC Srbije 3.8[illegible]
- Najviše pritužbi iz Vojvodine

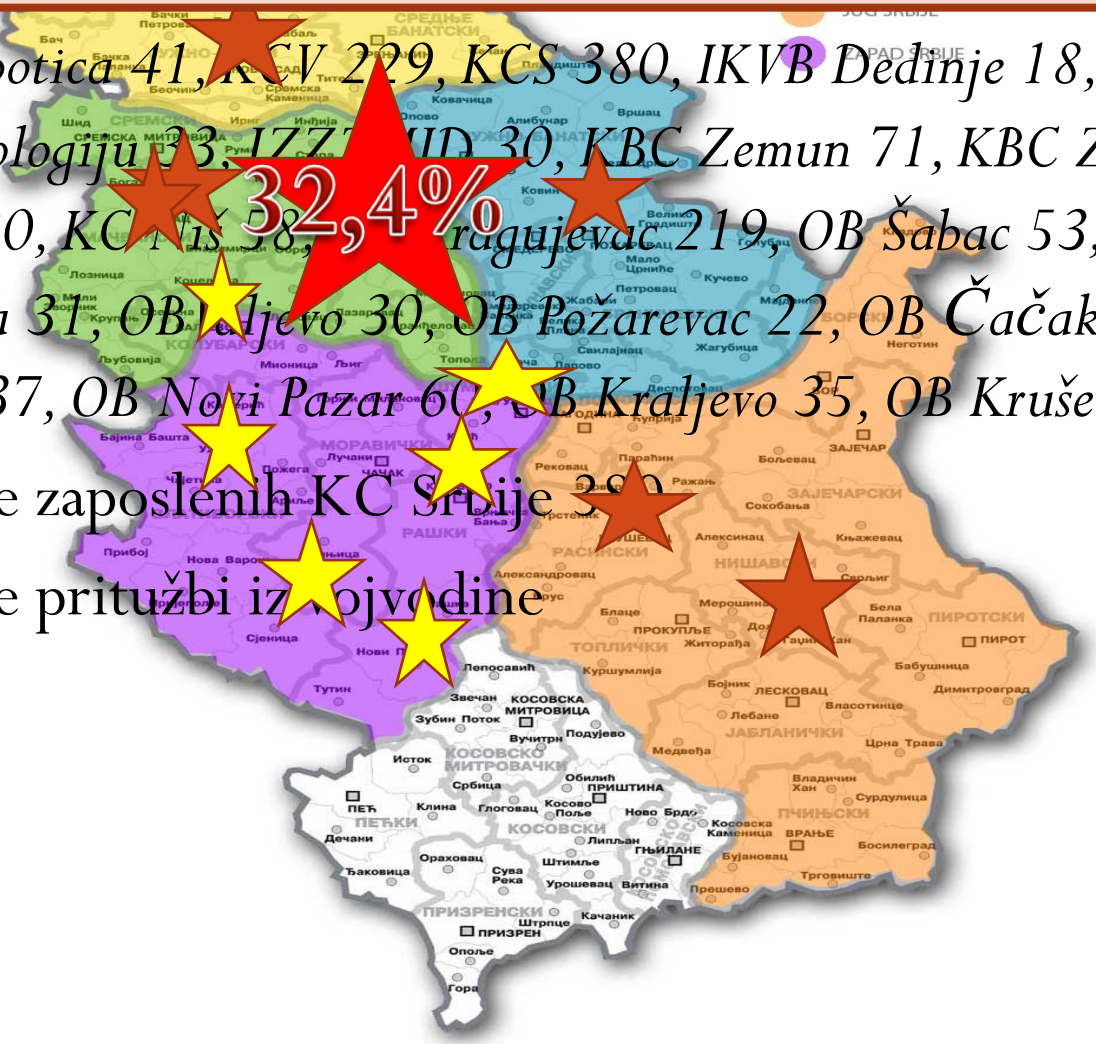

Odnos broja stanovnika i novozaposlenih zdravstvenih radnika Beograda i Vojvodine

- Broj stanovnika u odnosu na ukupan broj stanovnika Srbije
- Vojvodina (2/7miliona)

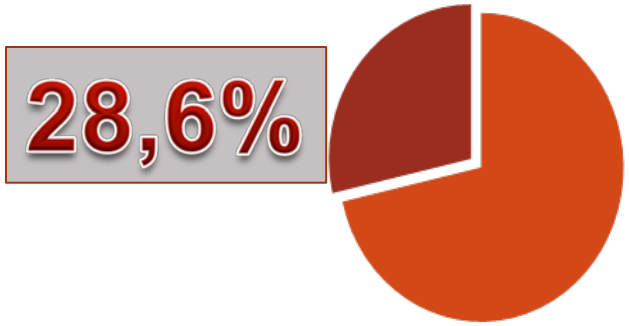

Beograd (1, 7/7 miliona)

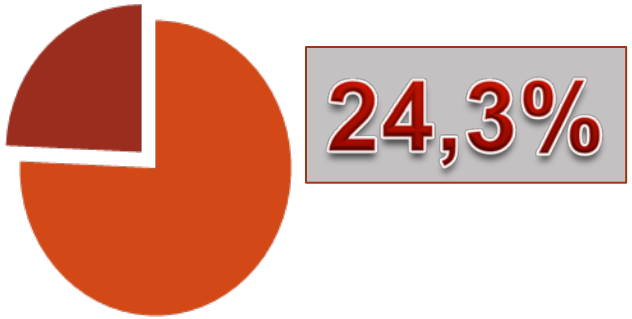

- Broj novozaposlenih zdravstvenih radnika od ukupnog broja
- Vojvodina (270/2010)

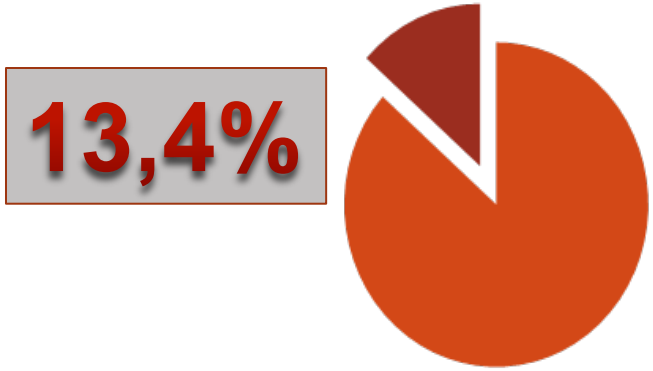

Beograd (692/2010)

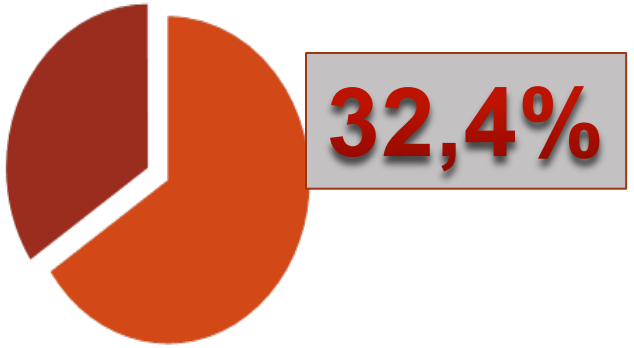

Šta preduzeti?

- Sastanak“**Početna** analiza kadrova u sistemu zdravstvene zaštite u Republici Srbiji“ (24.oktobar 2017.)

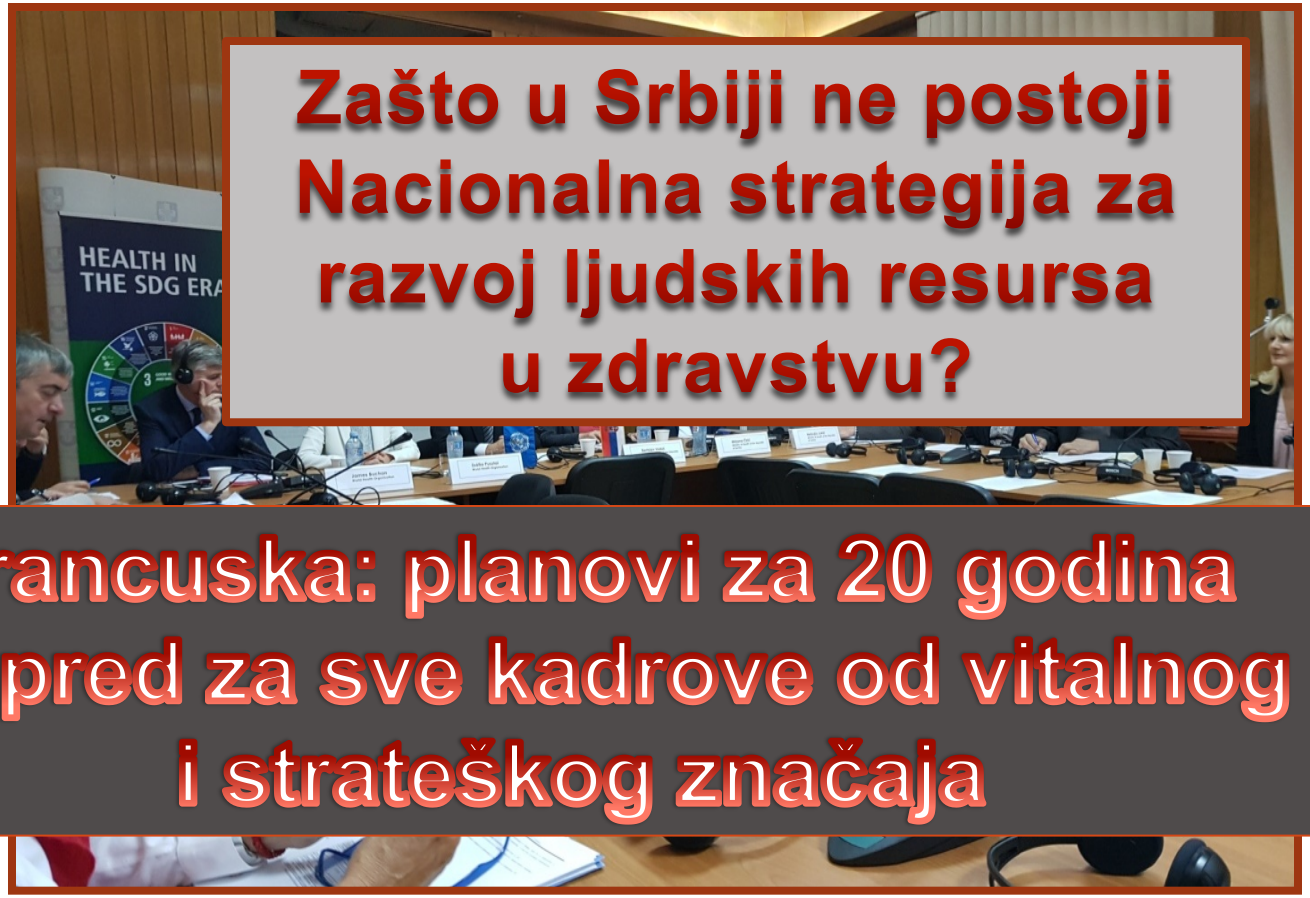

KOGA MOTIVISATI ZA REŠAVANJE PROBLEMA?

• političare iz samog vrha političkog odlučivanja (svih stranka i činilaca zbog potrebe postojanja višegodišnje strategije)

• celokupno javno mnjenje

• posebno ugrožene grupe stanovništva i udruženja pacijenata

• uticajne pojedince na lokalnom nivou

• urednike i novinare

• profesionalce iz različitih oblasti i esnafska udruženja (Komore lekara, farmaceuta, sestara, biohemičara…)

"Represivne" (ad hoc) metode koje se naziru

- U medijim dravstvenim radnicima rad u inostranst l u inostranst
- "Preporu .
- Onemogu , neadekvatno vrednova

REPRESIVNE MERE NISU REŠENJE

RAZMISLITI O:

- Osnivanju nacionalnog tela (od postojećih kadrova) za praćenje ljudskih resursa u zdravstvu koje bi se bavilo:

1. ***Analizom***
2. ***Planiranjem***
3. ***Usmeravanjem dostupnih lekara***
4. ***Pitanjem specijalizacija***

RAZMISLITI O:

- Ukidanju zabrane zapošljavanja u zdravstvu
- Osmišljavanju strategije za stimulaciju zdravstvenih radnika za ostanak u zemlji (saradnja sa lokalnim samoupravama)
- Prevenciji "sindroma sagorevanja (burnout) zdravstvenih radnika" i rad na poboljšanju imidža zdravstvenih radnika i zdravstva u celini

NE DOZVOLITI

- *Da epilog odobrenih volonterskih specijalizacija bude "izvoz" specijalista umesto lekara opšte medicine u zemlje EU.*

RAZMISLITI O: POVEĆANJU PLATA U ZDRAVSTVU

- ***Možda se i danas mogu ponoviti cinične reči D. V. Glassa iz 1940. godine: "Ma koliko su vlade deklarisale urgentnu želju da povećaju broj rođenja, one nikada nisu dugotrajno pokušavale da kupe bebe po pravoj ceni".***

POVEĆANJU PLATA U ZDRAVSTVU

Zdravstveni radnici – humani kapital

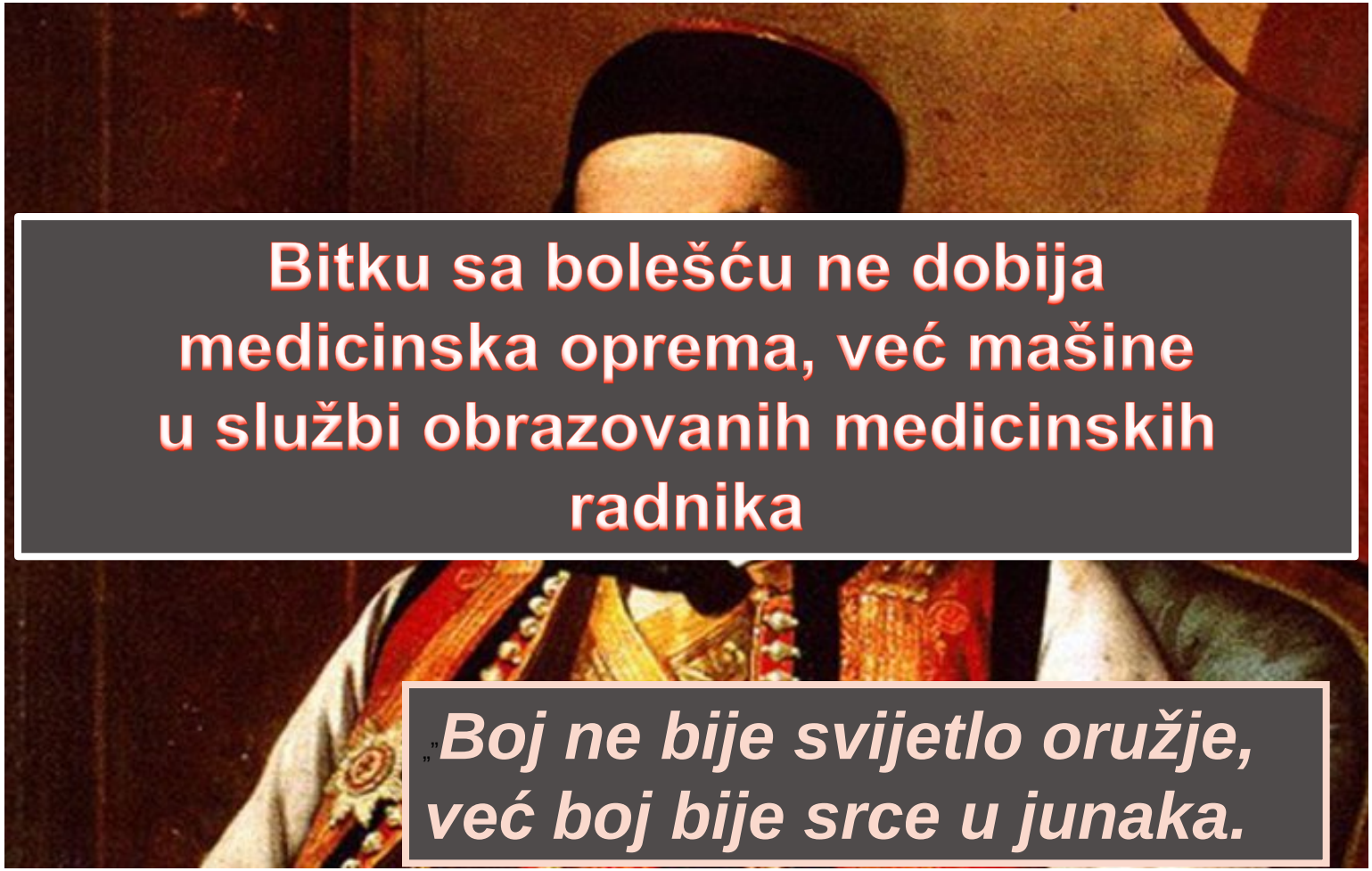

Bitku sa bolešću ne dobija medicinska oprema, već mašine u službi obrazovanih medicinskih radnika

„Boj ne bije svijetlo oružje, već boj bije srce u junaka.

NE ZABORAVITI JEDNU OD RETKIH ŽIVOTNIH IZVESNOSTI